NA PNEH U LUM SHYLLONG

"Ko Ri ki Laiphew Syiem bad Khadar Batsha
Ko Ri jong I Mei, I Pa bad Jong Nga"

DA
U HAMARBABIANG MYLLIEMNGAP

Dor 2. 50

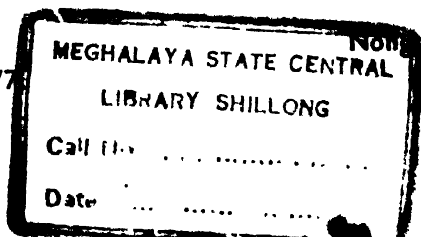
KI KYNTIEN LAMPHRANG

Ha ka juk kaba ngi im mynta, don shibun ki jingkylla. La hapdeng bun ki jingkylla, don kawei kaei kaei ka bym lah ban kylla, bad kata ka dei ka jingshisha. Dei na kata kein ka daw, ba ka jaid bynriew jong ngi ka la sdang ban khie im biang khrew. Nga iohi ba don bun ki spah ba la buhrieh ha kane ka ri jongngi, khamtam lei lei ha ka liang ka thoh ka pule. Mano ba lah ban tip ba ha ki sngi ki ban wan, ka ri jongngi kan long shisha ka ri ba la kyntiew. Ka don ka jingong ba u Khasi u la nguid noh la lu ka thoh ka pule. Ha nga hi, nga iohi ba u la leh la kata da ka jingtipbriew; namar u kwah ban ri ia la ka jong ka nongrim ne thymmei. Ynda haba u la poi ha kine ki Rilum Khasi, u seng thymmai ialade pat, da kaba u snoh ha katei ka nongrim, naduh ka longiing ka longsem, ka longkur ka longjait, ka longkha ka long man bad kumta ter ter. Namarkata, kaba ngi dei ban leh mynta ka long ban ri tyngkai ia ka jaidbynriew ha ka nongrim kaba ka dei ban long.

Ka dei kata ka jingsngew kaba la kyntu ia nga ba ngan pashat mynta ka kynti ia kane ka jingsong kaba rit eh. Ha kane ka jingpyrshang ngam lah khlem da pynpaw ia la ka jingsngewnguh ia I B·h Duh (Dr R S Lyngdoh) bad I Pasan (Prof. E. M. Re de Sylem) kiba la kloi ban ia kit lyngkor lem ha kaba ia kyntu kynpham bad kiba la kloi ruh ban ai ki jingthoh bakordor ha kane ka jingpyrshang jongnga. Khadduh eh, nga pynpaw ka jingsngewnguh ia ka Sorkar jongngi kaba la iarap ha kaba pynmih ia kane ka kot.

Nongkrem,
27th June, 1977.

Nongkhoh.

JINGKDEW

Dr. R. S. Lyngdoh, *M. A., Ph. D.*
Speaker,
Meghalaya Legislative Assembly.

Umphrupor,
18th June, 1977.

KI KYNTIEN BAN IA KYNPHAM LEM

Baroh shi katta la bun tang ka ktien shu ong bad ka pyrkhat khlem pyntreikam. Hynrei nga sngewsmen ba ha kane ka juk mynta ban iohi ba ki samla jongngi ki la thynnian ha ka ki jabieng jongki ia ki lingpyrkhat ba sani kumno ban kyntiew ia ia ka jaidbynriew Khasi jongngi. Ka mynsiem ban shakri ia ia ka Ri ka la im khrek hapdeng ki Samla jong kane ka ka juk. Kumta ka long bad nga kyrmen ba kan ialalong lada ka jaidbynriew barit paid jongngi ka dei ban im ban sah ha sla pyrthei junom.

Kawei na ki kam ba bha ba ki samla ki la im sngi ka long kumno ban pynroi ia ia ka ktien bad ia ia ka thoh ka tar. Kano kano ka jaid bynriew kaba riewspah ha ka ktien bad ha ka thoh ka tar ka dei ka jaid bynriew kaba khraw jinglong. Hynrei ka jaid bynriew kaba duna ha kane ka lilong, wat la ka khraw paid katno katno ruh ka dei ka jaid bynriew kaba shong sylar. Kane ka leit long kumta namar ka thoh ka tar ka sam shaduh ki tyllong jong ka mynnor, ka pynpeit iit ia ka mynta bad ka saindur ia ka lawei jong ka jaid bynriew. Dei na kata ka daw ba u Myllung Soso Tham u ong: "U symbai ba hap ha ka jaka maw-khlem ka mynnor - u shoh samthiah tang shu shit ka sngi."

Ha ka History jong ka Thoh ka Tar jong u khun Khasi Khara, ngam pat ju lap kano kano ka juk kaba khem phyrnai ban ia kine ki arphewsan snem ba la dep. Ha ka spah snem ba la dep ngi shem ba ki nongthoh kot ki kham mih tang na ki thain Sohra bad thain Shala. Ynda la sdang kane pat ka spah snem ngi shem hateng hateng ia ki nongthoh kiba mih na ki thain Pnar, Mawphlang, Pariong bad kumta ter ter. Hynrei ha kine ki arphewsan snem, ngi iohi ba ki nongthoh ki la mih na ki thain ba pher ba pher jong kane ka Ri baieit ki blei.

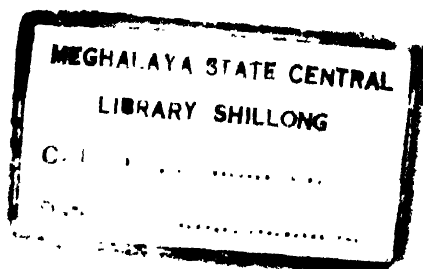
Naduh ki sngi jong u Babu Nissor Singh Lyngdoh Nongbri bad u Babu Hajom Kissor Lyngdoh Nongbri ngim shym la iohi shuh ia ki nongthoh kiba mih na Hima. Hynrei u Dewi Singh Khougdup bad u Babu H. Onderson Mawrie ki la weng ia u lyoh badum uba la taplup ia kane ka thain. U

Pastor Iarington Kharkongor, u Bah Phrenly Khardula, u Fr. Sergi Lyngdoh, Bah O. Lamare, u Bah P. R. Mawthoh bad u Bah Chosterfield Khongwir ruh ki la la bynrap lem ha kane ka phang Nga sngewkmen ban lohi ba la mih sa u wei u myllung Samla na kane ka Hima bat ritl, bad uta u dei u Bah Hamarbablang Mylliemngap.

Haba nga pule la ki arphew tylli ki symboh poetry ha ka kot poetry jong u kaba kyrteng "Na Pneh U Lum Shillong", na sngew kumba nga lohi rngai la ka sap ka phong jong u Sati Mylliemngap u ba lah ban sei la ka kpoh jait Sylem Shyllong na pneh jong u Lum Shillong hi Wat la ure u Samla u la pynwandur la ki poetry jong u tang ha ka dur jong ka Dultara bad ka Pyngshara, pynban nga lohi ba u don ka sap ban pynwandur la ki poetry kiba hadien jongu ha ka dur jong ka Skit Symphiang, Ka Skit Lymplar bad ka Kuju. Nga dang kyrmen khambun ki jingthoh kiba kham khraw na une u Samla.

Ka long kaba eh ban thew ban woh la uno uno u nongthoh, khamtam haba u dang samla. Ki dei ki longdien kein ki ban thew ban woh. Kan biang la nga ban ong ba nga kyrmen ba une u samla un nang kham pyndonkam la la ka sap ka phong kaba u Trai Kynrad u la pynkup khnang ba un nang lah ban shakri la la ka Ri bad ka Jaitbynriew.

Dr. R. S. Lyngdoh.

KI KYNTIEN BAN PYNPAW LA KA JINGMUT

Ka jingmih jong ki poetry Khasi ha ki snem kiba kham shwa jong ka Spah Snem kaba mynta kam da dei eh ba ngi kum ka jaidbynriew ngi la sdang ban roi ha ka thoh poetry. Ka long kaba bakla ban ong kumta. Hynrei ka jingshisha baroh ka long ba la ka spah poetry kaba la shong buhrieh ha u Khasi da ki spah snem la tih ha kine ki por ha kaba ki nongthoh kiba stad, kiba jylliew bad kiba shemphang ki thoh laitluid khlem da don ka jingteh jong ka jingtynneng kum ha ki por shuwa ka jinglaitluid. Mynshuwa ki poetry ki mih tang khyndiat ; ki long kiba sngewtynnad ban puie hynrei ki kut tang hangta, kim da rung eh ha ki nongpule. Bun ruh na ngi, bad rangbah bad khynnah ngim nang ban burom ia la ki Literature prose ne poetry. Ki kot Khasi kiba la pule ki long tang kito kiba dei ban pule (compulsory) namar ba ki dei ki text book ha kiba u nongpule u dei ban ia leh examine bad u nongpynpule un ioh ja loh dohkha. Lait nangta ym don ba s lia la ki kot Khasi bad ngim tip elei ruh la la ka tynrai.

Hata u Rangbah S. Tham u la sdang ban thoh la ki poetry Khasi kiba don katto katne ha ka jingladei bad ka Ri bad haba u la wanrah la ka jingshon kaba ar (2nd edition) ha la snem 1931 bad hangta u thoh de la ka lynnong "KI SNGI U HYNNIEW TREP" ka la sdang ban don jingpyrkhat kaba jylliew ha ki katto katne ngut ki riewrangbah bad samla. Haba ha ka snem 1936 une u juh u Rangbah u la pynmih ia ka kot poetry "KI SNGI BARIM U HYNNIEW TREP" bad u la buh kham bniah la ka tynrai bad nongrim jong ka jaidbynriew ka la sdang ban don ka jingsuhthied biang. Hynrei ki jinghikai la kane ka kot ha ki college kam pat da biang kat haduh ban da pynkhih la ka mynsiem ki khynnah bad samla Khasi. Ha kane ka liang ngim lah khlem da pyrto la kawei ka jingshisha ba uwei u professor Khasi - u Dr. R.S Lyngdoh u la pynkhie im pat la ka jinghikai la ka tynrai da kaba u hikai la kane ka subject ha ka college ba u trei bad ba ka rukom ba u hikai kam dei shuh ha ka stereotyped way (ba hikai da kajuh shi kajuh ka rukom) hynrei da kaba u leit jylliew sha ki nongrim bad ki tynrai barim jong ka jaidbynriew, sha ka culture bad ka anthropology bad na kine ngi san kumba ngi long mynta Dei ka Mynnor kaba btin la ngi sha ka Mynta bad kan btin sha ka Lawei ruh bad ka jaid Khasi kan lai san halor kine ki tynrai. Ka la lyngkhuh ruh ha kine ki por?ba u hikai bad ka jingkhih im jong ka Ri ban synshar hi - ka State Ri Lum da ki Riewlum.

Kumta ka jingkhih-im (revivalism) jong ka Khasi poetry ka nang kham jur ha kine ki por - ki late fifties bad ki samla nongthoh ki sei shabar ia ka bor ba ia buhrieh da ki phew snem hynrei kaba rhem ha ka mynsiem. Ngi pule bun ki kot jong ki.

Ka mynsiem ba iai im jong ka Ri ka nang kyrsoi khlem kut ha ki samla leit-Ri leit-Riti. Kane ka Poetry-i Bah Hamarbablang Myliiemngap ka long sa kawei pat ka sakhi jong kata. Ine i wan na Nongkrem - ka tynrai jong ka Khasi culture, kaba dang bat ia kiei kiei kiba rim. I dei na ka jaid Myliiemngap - ka jaid kaba don ka bynta kaba khraw ha kaba seng ia ka Hima Shyllong hyndai bad ia kim da shim ka bynta kaba shynna eh ha ka jinglehniam jong u Syiem bad ka Hima kaba long shisien shi snem, bad kaba mynta ngi ong ka "Ka Pomblang Bad Shad Nongkrem" (namar ia ka Niam u kit u Sohblei), hynrei dei u Myliiemngap uba dei ban sdang bad ouh kti nyngkong ha kaba pynnoh wait ia u Rishot Blei jong ka lingsad lingsunan haba ka Hima ka tei thymmai. Ka lingsad lingsunon ka mut ka jingskhem bad ka burom jong ka Hima. Nalor kata, u Myliiemngap u long uba ar ha ka Hima, uba bat ia ka kam Lyngskor bad uba don ka bor ban pynlaid ia ka Hima haba ym don shuh u Syiem bad katba ym pat loh da uwei pat.

Mynta u samla ba shemphang jong kane ka jait bakhraw u pynmih ia kane ka kot Poetry "NA PNEH U LUM SHYLLONG". Kito ki ban ia pnie ia kane kin sa sham hi ia ki tynrai bad jingt p bakhraw, kiba bun hi kim pat ju tip Une u nongthoh u sdang da ka jingkhot ia ki khun ka Ri ban ring bor ban im mynta ha ka nongrim ba ja tang u Longshuwa. Bad katba nang pule phin iap hi ia ka jingshisha kaba uwei u historian u la ong: Nothing of the past is dead to one who would learn how the present comes into being. (Ym don kano kano ruh ka bynta jong ka Mynnor kaba iap noh ha uta uba kwah tip da kumno ka Mynta ka wan jia long). Ha ka lynnong kaba u kren shaphang 'KAJUH KA THYMMEI' u kren ia ka rukam Kur jong ngi ha ka rukom kaba sngewtynnad bha. Hynrei ha ka Dkhot kaba 4 jong katei ka lynnong u kren bynniew shibun ia ka jingbymtip jong ngi ialade bad kane ka pynkynmaw ia u Rangbah S.Tham uba sdang ia ka kot "Ki Sngi Barim u Hynniew Trep" da kine ki ktien:-

"Jingshai ngi wad sawdong pyrthei
Jingshai ka Ri ngim tip ei".

bad ha kawei pat ka bynta u ong blang:-

"Jingshai ngi wad sawdong pyrthei
Jingshai ka Ri ngim khein ei-ei;

Kane ka long ka syngkhong Poetry kaba nyngkong eh kaba ktah ia ka subject jong ka "KREM MARAI". Bun ki bym tip eiei shaphang kane bad ia ki symboh ksiar ba lah ban ioh na ka. Yn shy'it hangne khyndiat ia u dkhot u lamjew jong kane ka met na ka bynta kaba iadei bad ka jinglong ka Ri:-

"......Pha ko Krem Marai,
Kyrteng to im ban ai jingshai;
I'u shun ka Ri b'ia shah phyrnop,
Da 'er iewtung bad ba iap op;
To ai ka jingiewbih jong Pha,
Kylleng sawdong pyrthei kan pra;
Naduh Rilang haduh Kupli,
Burom jong Pha ba kin iohi:
Buk sa shisien kin khih ki maw,
Na Pha jingstad ba kin nang khiaw;
Ynda jingstad na ka yn ioh,
Ia num jong Pha kin tip baroh."

Ka jingsdang jong kane ka poetry ka long sngewtynnad shibun ha ki lynnong bapher ba-pher bad katba u nang iaid shaphrang ka nang kiew nang kiew ha ka kyrdan. Shisyndon ki nongpule kin iohi ia ki lynnong kiba shakhmat ba ki long kum ki prelude bad ynda ia poi sha duh ki lynnong ba kut kin ioh ia ka climax (ka kyrdan khiieh duh) bad kaba pynkhih ia ka mynsiem. Kum ka rukom thoh music kaba sdang da ki andante, andante con moto bad kut ha ka crescendo.

Ha kaba ai ia ia ka jingmut merwei, ia k a n e ka J i n g s o n g ia dei eh ban ai sha ki k h y n n a h college, Ki lynnong 1-12 ki ia blang bha ia ka kyrdan Mo-

dern Indian Language, hynrei 13-20 te ka la dei ha ka standard elective kiba uta uba hikai ne u ban hikai u dei ban da wad bniah bad sngewthuh janai. Ka jingtrei jong une u samla ka long kham pher na kiba ngi la ju pule bad ngin la khmih lynti ba kan nym kut tang hangne hynrei ba un dang iai trei bad pynmih shuh shuh.

Dated,
6th June 1977.

E. M. READE SYIEM.
Retd. Head of The Khasi Department.
St. Edmund's College, Shillong.

LYNNONG - 1

KO KHUN KA RI

1. Ko Khun ka Ri ha sngew ha sngap,
Ka bein ka khoh ki riewapthap ;
Ki ong :
Ka Jaidbynriew bym tip tyllong,
Nangno ka sdang nangno ka long ;
To ai ngin mih sha jinglaleh,
Ban leng ka daw - Ngin trei tyngeh.

2. Da bult, da bor, da spah, da phew,
Jabieng ba proh ngin ym kynshew ;
Kumta :
Ban tih ban lum la jingshisha,
Kiba ngi la duh noh mynshwa ;
Ba ngin ioh pat la la ka bhah,
Suki suki da jinglaishah.

LYNNONG - 2

KA RI NGIN SHAKRI

1. Ko Khun ka Ri mynta to mih,
Ban kit ban bah ka ri la jong ;
Ka nam jong ka ai kan nangsan,
Burom la ka to ngin pynphong.

2. Wat ai kan lai sahdien ne bieij,
Shadien la ka ngin shop ngin beh ;
Ka lyer ewbih kan suhsieng sak,
Ha ngi to ai kan nang kaweh.

3. Naduh ki sngi barim ba jah,
Nam bad Burom pha la lohphong ;
Ka Ri ba jinglaitluid ka don,
Shirta to ai hangne kan shong.

4 Nongrim ba skhem la lah pynieng,
Ryngkat Riti kaba janai ;
Ka sah ha ngi kumno ngin leh,
Ia Ri la jong ban ai jingshai,

LYNNONG - 3

JINGIM HA LA RI

1. Ha ka jingim bakhuid banylla,
Jingim laitluid bakmen ba sngewbha ;
Jingim kum kane haei ngin shem,
Jingleit, ka Hok basngur bad batiem ;
Shisha, Haei ngin shem ?

2. Mynsiem basngur jong ki riewlaitluid,
Mynsiem jingleit Ri na ki ka tuid ;
Er pyngngad ewbih ki riew hyndai,
B'la pyrsad janai da u Blei u Trai :
Jingim khiem jingkhusiai.

3. Mynsiem batngen, Mynsiem bakhraw,
Ha Kam, jingleh ne jingpyrkhat ki paw ;
Ban pynpaw dohnud jongki riew hyndai,
KA HOK HA NGI - Pyrkhat Rangkynsai :
Wat ai kan dam to pynleng rasong,
Jingbhabriew ka Ri, ha ngi ai kan deng ;
Ia Jingsniew Jngsmeh, ngin rad tyllong,
Da jingim ba shisha ha ngi kum b'la seng ;
To ai kan long.

LYNNONG - 4

NAPHANG TO THOM

1. Naphang to thom ia ki jingeh,
Na ling ngin mih sha jinglaleh,
Jingsngewsih kthang ba bun ngin mad,
Jingkmen bakhraw ruh ngin ioh mad.

2. Uta ba jop ha jinglaleh,
Katta shaphrang un nang mareh ;
Ka Nam ka Burom un iohphong,
Lynter jingim ia u kan long.

3. Ki khraw katto ki jinglaleh ?
Nang bun ki por katta nang eh ;
Uba leng skhem - niar eh bad shem,
Mynsiem bym lwait - Bym ju shah rem.

4. U Khun I Mei hangno u don ?
U khlem salia naphang u thom ;
Ka khmat u briew la u ban peit -
Ki tieng - Na U ki phet.

LYNNONG - 5

KUT JINGMUT TRIANG

1. Shisien ba la thmu to kut jingmut triang,
Ban kot, ban kynjoh - kata ba ngi sliang;
Durlap tang ha ka, ka bor to ngin sei,
Ka kam ngin pynpaw ym tang ktien ban shiei.

2. Don mo ! ka bym lah la u briew ban leh ?
Jinglong ba laitluid shata te ka beh ;
Ki lum kin madan ki maw kin tyllun;
To kut jingmut triang mynsiem ban pynhun.

3. Mynsiem bym shongthait kam ju khih pisa,
Man la khyllip mat dap ki kam suda ;
Jingmut ba palei - shisur ka jingim,
Ban jop la ka Thong - Mynsiem bym ju khim.

4. Kane ba nga thmu syrngiew ka shu long,
Ngam tip la ngan jop ne rem ha ka thong ;
Kawei nga tip skhem ban kut jingmut triang,
Suki pa suki nong kan wan kylliang.

5. Lynti ba ngin iaid ha ki jingiaieh,
Ki jingartatien ha ngi kioi kan beh ;
Jingmut ba la thmu ha ngi ban sah teng,
Nongshun basniew tam - Dei u Jingbuhteng.

6, Ki lad ki lynti ba bun ba ngin iaid,
Jingeh, jingiaieh bun ngi dei ban ksaid ;
Ba lah ban poi suk - Tang kut jingmut triang,
Ka Nam bad Burom u Khlur ban lohpdiang.

7. Ki por b'la sep ei hangne ha pyrthei,
Jingjop b'la duh noh ha ngi ka kynrei ;
Ba ngin loh ım pat jingim bathymmai,
Tang kut jingmut triang - Jingjop kan wanphai.

LYNNONG - 6

'TIEN HOK

1. 'Tien hok ba ngi kren,
   Hangne ha pyrthei ;
   Lawei yn shah kheiñ,
   Ha khmat Jong u Blei.

2. 'Tien hok ba ngi kren,
   Ia ki kmie ki kpa ;
   Ka nong ngin ym duh,
   Kan wan da shisha.

3. 'Tien hok ba ngi kren,
   Ia ki Nonghikai ;
   Nuksa ba ngi ioh,
   Na ngi kan ym stai.

4. 'Tien hok ba ngi kren,
   Ia ki b'la tymmen ;
   Jingiaroh kan wan,
   Khlem pep ym lah len.

5. 'Tien hok ba ngi kren,
   Ia kiba halor ;
   Nong kan phai kylliang,
   Ia phi ban niew kor.

LYNNONG - 7

JINGIAISHAH

1. Ynda ia dep jingtrei,
   Ym don jingsuk pyrthei ;
   Ka sap kum b'la bate,
   Ngin iam ne phuh samrkhie.

2. Jingsuk mynsiem ngi mad,
   Ia ka junom ngim biad ;
   Haba ngi shong ne trei,
   La bun ne sah marwei.

3. Naduh ba sdang minot,
Jingjop ba ngin loh ot ;
Ma ka kan kdew lynti,
Jar kat ba mon na ngi.

4. Tang jingialshah ka trei,
Tang Ka ha ka pyrthei ;
Ka bor ngi loh, hynrei
Khlem lalshah kan sep ei.

5. Naduh mynta ngin trei,
Ha ban da jop ngi dei,
Nam bad Burom ngin loh,
Da jinglaishah ngin loh.

LYNNONG-8

NANG SAN IRAT

1. Pateng pakit 'Nang san Irat',
U Khun Khasi Khara,
Pyrthei la u kan bna,
B'u long u Riew Khraw Jingpyrkhat.

2. 'Nang san Irat' ki khanatang,
Ban sngap la ki sngewthiang,
Na ngi kloi kloi ki phriang;
Sha ki mynsiem kiba da thrang.

3. 'Nang san Irat' man la ka sngi,
Ka bult bad ka akor,
Ktien Tymmen to shah shkor;
Jingmut baproh ban ym thylli.

4. 'Nang san Irat' ka long Rangbah,
Ban tur la ki jingsniew,
Ba sni ka jaitbynriew;
Sha khadar snem lynti ban pdah.

5. 'Nan san Irat' ka Nam Burom,
Khlem shong kli kti ngin trei;
Da bult da bor ngin sei;
To lengi Ban sahnam ha Parom.

LYNNONG-9

'NIANG BA DING

1. 'Niang ba ding barit ba khih khrip khrip,
Phi her nawei shawei;
La jingshai barit phim shym tyngkai,
Jingshai sha ka pyrthei;
Ko khnlang barit ba kit jingshai,
Hikai kumjuh ia nga.

2. 'Niang ba ding barit ba khih khrip khrip,
Sawdong sawdong phi her;
Jar lyngba ka miet-tyngshain khlem lip,
Jingshai barit ki per;
Ko khñiang barit ba kit jingshai,
Hikai kumjuh ia nga.

3. 'Niang ba ding barit ba khih khrip khrip,
La ki dong ban pynshai;
La hapdeng jingdum ka miet tliw tliw,
Jingshai barit phi ai;
Ko khnlang barit ba kit jingshai;
Hikai kumjuh ia nga.

LYNNONG-10

WAH DUID

1 Wah duid barit basngur khlir-khlir,
Lynti pha phrong da jingphikir;
Na krem kynteng ki biei pha mih,
Jar jar pha tuid khlem win khlem khih:
Sha jaka them-beit nur ki sam;
Phet na ki lum, sha thwei ki lam.

2. Phi lai kyrsoi n'u mawsiang skhem,
Wat la i ritdymmiew i tngen;
Tyllong b'la seng - 'Nongrim b'la shor',
Ba kan iai aeh baroh ki por.
Pyrem-Lylur-Synrai bad Tiang;
Ia pha ban tuid mano ban khang?

3. Jingeh ba har rukom pha shem,
Iwel-pa-Iwel pha lai pyndem;
U shylap ba khlult mynsngi u kjit.
Kyrweng ba btai-lyntl pynwit:
Pha rit bor te-niar ba phan rieij;
Ban tuid shaphrang khlem don jingsmiej.

4. Wah duid ba tuid suki jai jai,
Shaduh bakut khlem jingkhusiai;
Hikai la nga b'ngan bud nuksa,
Ban minot thop khlem jinglynge:
Haduh jingthmu Ka Thong ban ioh;
Sha thwei jingstad-"Wah duid ka shong",

LYNNONG-11

U SYNTIEW KSIAR

1. Napdeng ki jaid syntiew bapher,
U don u Syntiew ksiar;
Jinglong jong u ki bym lah jer,
Ki tnad jong u ki pyiar.

2. Da jingiwbih kynsai kor tam,
U phriang sawdong ka kper;
Jylli barit ban pyndap mam,
Ki jingiwbih ki her,

3. Hangno b'u don ngim lah ban tip,
Syntiew ba buhrieh khop;
Ki jingiwbih na u kim lip,
Ryngkat ki iaid synrop.

4. Jinglong jar jar bakhu'd basngur,
Man la ka sngi u phuh;
U ngap halor-u kynud sur,
Um bathiang um ju duh.

5. Baroh saw aiom khlem sepei,
Mynlylur ne la tiang ;
U phuh iwbih ha ka pyrthei,
Ryngkat ban lakmen lang.

6. Halor dymmiew ne ha pyntha,
U Syntiew ksiar u don ;
B'u Blei la thung la u shisha,
Ha Nongrim baskhem mlon,

7. Ko Syntiew ksiar ba kordor tam,
To kdew lynti la ngi ;
Nongrim jylliew to ngin ia ksam,
Da sleng burom ka Ri.

LYNNONC-12

'TIEW LASUBON

1. 'Tiew Lasubon suh sleng iwbih nylla,
Kyrteng jong phi khlem dam baroh shirta;
Wat la na nga sha jyngai phi la phet,
Ia phi da iei iei junom ngan ym kiet.

2. 'Tiew Lasubon ba bun ki khanatang,
Kyrteng ieit jongphi dik dik kein nga thrang;
Ban im ka kyrteng jongphi nga da kwah,
Ia phi ka nuksa jingim ban pynsah.

3. 'Tiew Lasubon ba lai phuh marwei hi,
Lada baroh laphi ki la ijli;
Lyngngai jar jar ha pdeh ka Mei Marlang,
La im la iap tang ha ka han snoh triang.

4. 'Tiew Lasubon ba ktik dohnud jongnga,
Ki jingpyrkhat ki iai her tang sha pha;
Lada la phi ngam lah shuh ban la shem,
Kyrteng jongphi ha dohnud ai kan rhem.

LYNNONG-13

AIOM JONG KA LYIUR

1. Aiom jong ka Lyiur ba dap da slap ba jur,
Lyoh ba wan kynrei ban kah dum ka pyrthei;
Ka sngi ka jah noh sha lyndet jong ki lyoh,
Kam wan ruh ban paw, sahit bneng khlem paw maw.

2. Aiom jong ka Lyiur, ba sla jyrngam ki pur.
Ba ki tnaw ki ai ktl ban sa long ki jyrmi;
Diengbah kiba jrong, baroh dei ban shah ngen,
Ba jyrmi ki teh ha baroh ki dieng kseh.

3. Alom jong ka Lylur ba mynsiem ka jynsur,
Briew, sim bad mrad, baroh mynsiem pyngngad;
Kum kane ka por, ki ong alom kordor,
Ba long surok ksiar sha Lawei bym lah kiar.

4. Alom jong ka Lylur ba umpohliew ki mih,
Na trai jong ki lum na tyllong bym lah iathuh;
Dei kane na Alom ba u briew ruh la buh,
Ban mad ka jingleit ka bym lah ban sngewthuh.

5. Alom jong ka Lylur ba um bah ruh ki shiei,
Ban ryngkang la ki, jingialeh dei ban sei;
Rangbah ba shisha dei kum kane Alom,
Ba tymmen ki phawar ha la ki parom.

6. Alom jong ka Lylur baroh ki dei ban mad,
Ha man la u briew, ha rukom ba pher ki mad;
Ynda la wai ka Lylur, u siap ruh u la kut,
Jingim ruh la suk, ba la phat sha bymjukut.
Ban mad Alom Lylur-Dei tang ka jingshiur;
Ban jop ruh la ka-Dei ban ap phira;
Uta uba jop ia ka-Un loh jingsuk ba shisha.

LYNNONG-14

KA KPER I MEI

1. Sawdong sawdong ka kper syntiew,
Ba don ha phyllaw ling;
Baroh shikpoh i Mei ba kha,
Ngi loh ialeh sngewbha;
Khlem don ka jingsheptieng;
Tang ksan ka bok ka rngiew.

2. Shiptra khrui da khmat sngewbha,
Ba dap jingkmen phylla;
Hapoh thapniang i mei sawdong,
Jingim ba hok ka kem tyllong;
Jingim ba khlem jingma,
Ban sah kynmaw baroh ki rta,

3. Jingleit ba teh junom kan neh,
Khlem kut kan tuid shisha;
Kylleng pyrthei nangno ngan shem,
Jingleit basngur ruh bad ha tlem;
Khlem rngat baroh shirta,
Junom kan sah hapoh jongnga.

4. Rympei barhem hangno ngin shem?
Hangne ha ka pyrthei;
Ba pynpluh lut dohnud ba eh,
Ba pynjem jai jingmut kyndeh;
Jingeh bym I h ban jop marwei.
Hangne ki kut-jingleit ka kem.

5. Ka Ing I Mei ban sleng syntiew,
Syntiew bym ju jyllop'
Man la ki por ba lai suhsleng,
Kynjai kan phuh kan phleng;
Naduh nangne ha pyrthei,
Ka nong khlem kut shaduh Lawei.

LYNNONG-15

KAJUH KA THYMMEI

1. U Khun Khssi shi sn'eh pyrthei,
U min na kajuh ka thymmei;
La pher ka rong la pher ka dur,
Ka snap ka don ka jinglong kur;
Na kane kein bym lah ban set,
Ia jingshisha ka bym lah klet.

2. Tang kawei ruh ka ktien ki kren,
U rit u khraw ym lah ban len;
La pher ka nim ne ka rukom,
I'u Blei ki mane lut junom;
Riti b'la shna ia pynleng skhem,
Junom kan neh kan ym khyllem.

3. Na jrong ki hiar ban seng hima,
Hangne ha pyrthei ba suda;
Ka dur ka jinglong khuid basngur,
Ka don ha dohnud ban pynpur;
Ia hok ka jinglong trai shisha,
Ka ban neh don baroh shirta.

4. Jingkhu'd batlem sdang ban her noh,
Na jinglong khraw sha jing'ong poh;
Nangno ngi mih-kim mon ban t'p:
Sha ri nongwei ki khmat khlem lip:
Katba shaphrang nangklew lrat,
lalade ki klet ban pyrkhat.

5. Sha pyrthei ka sap ai kan paw,
Ki kam kin phla ngi kiba khraw ;
Jingstad balar ka Ri ngin tih,
Sha jinglaleh to ai ngin mih;
Ka sap b'la ai-kan paw pyrthei,
Ban pynsah nam la la thymmei.

LYNNONG-16

KYNDIANG NGA IOHSNGEW

1. Katba ha trai diengblei nga shong,
Kyndit nga sngew jingrwai bathlang;
Ki sur kum jingrwai bneng ki long,
Ban sngap la ki dik dik nga sliang:
Jingkynud bathlang-Kyndiang nga iohsngew.

2. Dei sur ba wan na kliar diengblei,
B'la rwai shem pap ki khun marlang;
Na shum ba syaid ki khun riewblei,
Jingshem lanot sawdongki phriang:
Jingkynud bathiang-Kyndiang nga iohsngew.

3. Ngi dei ki khun b'la shah kyntait,
Ha jingshukor dusmon shisngi;
Jingsuk lingsylem ngi la loh lait,
Jingkmen ruh la shim noh na ngi;
Jingkynud bathiang-Kyndiang nga iohsngew.

4. To tip ko bneng to sngew pyrthei,
B'la kha synrap la ngi d'i mei;
Nyngkong u Rang bad bad I Thei,
Ia ngi ha sla pyrthei la sei:
Jingkynud bathiang-Kyndiang nga iohsngew,

5. Mynba u Sylem ha shnong um don,
Sha dkhar u leit b'un jngoh Hima;
Ia Mahadei u Sylem la phon,
Mynba ki khun ba ka la kha:
Jingkynud lanot-Kyndiang nga iohsngew.

6. Khubor mardor sh'u Sylem ki lam,
Klol klol sha ling ia u ki khot;
Tip jia aiu jingmut ka thnam,
Klol lan sha iing tang sngew jingkhot;
Ah sur sngew synei Kyndiang nga iohsngew.

7. Tiap tang shu poi ha u ki phla,
Ia ka jingjia ba sngew sangsot;
Arngut ki khun ba ka la kha,
Ki dei Mawshut bad ka Lyngknot:
Ah sur ba kordit-Kyndiang nga iohsngew.

8. U tang shu tip u bitar lep,
Kaei kane ba pha la leh ?
Burom jongnga Pha la pynsep,
Pyrkhat ngam nang shuh ban sangeh ;
Ah sur ba lanot - Kyndiang nga iohsngew.

9. Mar mar kumta khlem jingbishar,
Ia Mahadei na iing la beh ;
Khlem kylliang ktien ka khreh dar dar,
Na iing ban mih khlem jingpyneh :
Jingsuk b'la duh noh - Kyndiang nga iohsngew.

10. Tyrut ka smeh katto la kut,
U la pyrkhat wei briew u Sylem ;
Um tip Lyngknot bad u Mawshut,
Kin leng sakhi ia Nam b'la ilem ;
Ka Nam b'la duh noh - Kyndiang nga iohsngew.

11. Ynda shet thai da jingbishni,
Mynsiem b'la kun shabar ka mih ;
I'u Sylem bad Mahadei ba pli,
Shakri u Sylem ka la pynkrih :
Ah sur ba amrang - Kyndiang nga iohsngew.

12. Ia Dhei u Sylem, shakri la bthah,
Khnang ba ngin suk i'u Sylem ngin thok ;
Khlem pep phan ioh la la ka bhah,
Lada jingthmu jongnga kan kot :
Ah sur jingshukor - Kyndiang nga iohsngew.

13. Bloit tang shu kha ka Mahadei,
Jingthmu b'la kun la loh pyndep ?
I'i khun b'la kha khlem jingisyei,
Katto jingim jongki la sep :
Jingkynud khunluug - Kyndiang nga iohsngew.

14. Harud duriaw la ki la buh,
Ah ki lynnlar ki iam ki kyang ;
Mano ba lah seh ban iathuh ?
Mynsiem ka kmie katno jingkthang :
Jingkynud Jylliew - Kyndiang nga iohsngew.

15. Jingiam riewhok u Blei u sngew,
Na tyrsim dusmon la shim noh ;
Pukni bakhlain, kumba da thew,
Ia ki sha skum soit la rong noh :
Ah sur ba myllung - Kyndiang nga iohsngew.

16. Hangta kynjai ki im ki sah,
Khuslai pyrthei kim tip eiei ;
Ia ki b'la bsa kum khun dap spah,
Jingleit hangta ka dap ka shiei :
Sur l-leit bathiang - Kyndiang nga iohsngew.

17. Ki snem ki leit ki snem ki wan,
Tang ka jingsuk la ki ka bud ;
Met bad mynsiem ruh ki nangsan,
Ban peit la ki la I bynnud :
Jingkynud bathiang - Kyndiang nga iohsngew.

18. Ah sur lanot ki sdang ban rwai,
Ia jingshem pap ba ki la mad ;
Sha ka pyrthei ban ai jingshai,
H'u luk, h'u lak, hu bieij, h'u stad :
Sur jingshem lanot - Kyndiang nga iohsngew.

19. Na ling paki sha sem masi,
Ka shong ka Mahadei barim ;
Namar la ka u la ijli,
I'u ksai jingleit na ka la shim ;
Jingleit la duhnoh - Kyndiang nga iohsngew.

20. Kyrhai mynta ha ling pakl,
Dap tang jingkmen bym lah batai ;
Mahadei thymmai la mih pll,
B'u Sylem un suk un ym ki uslai :
Jingleit bathymmai - Kyndiang nga lohsngew.

21. Jingthmu mynta ka la pyndep,
Da jingshukor ia ka la sei :
Keiñ noh katto ki sngi la sep,
Katto jinglim ka la sepel :
Jingkynud ba kordit - Kyndiang nga lohsngew.

22. Da jingshukor ka la synshar,
I'u Sylem bapli lynter ki sngi ;
la jingshisha lut bak la sar,
Da jingshet thai dusmon shisngi :
la sur jingshisha - Nangno pat ngan sngew ?

23. Shislen ka sngi u Sylem u ong,
Ha ki myntri bad kiba khraw ;
La shem talew ngan leit beh bthong,
Sha khlaw kaba ha Mawpathaw :
Ah sur pyndem bthong - Kyndiang nga lohsngew.

24. Bak na la ling u Sylem u mih,
Bad ki nongbud byllai sadhai ;
Mahadei pat da jingsngewsih,
Namar khem slem un sa wan piat :
Ah sur pynkh'e bthong - Kyndiang nga lohsngew.

25. Ynba jingleit bajlan la kut,
Ha Mawpathaw baroh la poi ;
To keiñ ngin sdang i'u bthong ban thud.
Khnang ba ngin loh ban la kynhoi :
Jingkynhoi kein bthong - Kyndiang lohsngew.

26. Shisngi la wad ym don syrngiew,
Shano ki bthong baroh ki jah ;
Ne, ki her lut tang sngew sur briew.
To tang shipor hangne ngin sah :
Sur buddien i'u bthong - Kyndiang nga lohsngew.

27. Ha jingkynjah hangta ha khlaw;
    Kyndit ki sngew ka jingsawa.
Dei sur bathlang ba wan pynblaw,
    Ka ban sa pyw ka jingshisha:
Jingsawa bathlang-Kyndiang nga iohsngew.

28. U Sylem bad ki nongrud ba bun,
    Da jinglyngngoh kim nang mut dur;
Ia sur bathlang ki la sngap hun,
    Nangno kim tip ka wan ka sur:
Ah sur ba sngewthlang-Kyndiang nga iohsngew.

29. Ia sur lanot Khun Sylem ki rwai,
    Sha ka pyrthei ban ai jingshai;
Ia jingshukor ka b'la shet thai,
    H'u Sylem mynta jingshai ban ai:
Ah sur shet shukor-Kyndiang nga iohsnew.

30. Nangno kita khun sylem ki rwai,
    Ia ngin la leit ban wad ia ki;
Lynti ki bud na sur jingrwai,
    Khadduh ki shem ha s'rum pukni:
Ah sur jinglarot-Kyndiang nga iohsngew.

31. H'u dieng bajrong pukni ka shong,
    Ban shim ia ki kumno kin leh,
Ban pyrshang kiew i'u dieng bajrong,
    Ban pol sha ki ka long ba eh:
Ah sur jingbynriew-Kyndiang nga iohsngew,

32. Ia mon u Sylem tang ban pynjem,
    Uwei na ki u la pyrshang;
Hamar shiteng jingeh u shem;
    Ban kiew sha khlieh shuh te um nang:
Jingkynud ba kyndeh-Kyndiang nga iohsngew.

33. Hangta dum buit kumno yn leh,
    Jingthmu baroh kim lah ban kot;
Kawei ka lad nga ngan pynkhreh,
    Tang wan Pukni ia u ngan khot:
Ah sur jingbynriew-Kyndiang nga iohsngew,

34. Thep thep Pukni une la wan,
Sha la ka skum da jingphuhmat;
Ha shwa b'un jam u i kynsan,
Ia shikynhun ki briew bathait:
Jingkynud khuslai Kyndiang nga iohsngew.

35. Ko khun bynriew kaei phi don,
Khubor phy'la ha nga ban ai;
Ha mon jongphi ngan dem rit ngon,
Jngud jongphi nga kloi ban ai:
Jingkynud phylla-Kyndiang nga iohsngew.

36. Pukni bakhraw ka jingpyrkhat,
U Sylem ka Suiñ shisha phi long;
Don tang kawei ba pynpyrkhat,
Shaphang kitei ki khun hajrong:
Ah sur khraw pyrkhat-Kyndiang nga iohsngew.

37. Nangno ko lok phi loh la ki,
Haduh phi lah pynsan kat tei;
Tang shikyntien ka la biang hi,
Ban sah kynmaw ha ka pyrthei:
Jingkynud myllung-Na ki nga iohsngew.

38. Katba sha iing nga dang wan phai,
Kyndit nga sngew ia jinglynniar;
Jong ki khynlung b'la shah shet thai,
Ia snam b'dang lung b'la mut ban pjar:
Jinglynniar bakhuid-Kyndiang nga iohsngew.

39. Ah dur lanot kordit sangsot,
Mynsiem jongnga ka pait ka pra;
La jinglarap katba nga kot,
Ia ki na jingjot ban iada:
Ah sur ba myllung-Kyndiang nga iohsngew.

40. Soit sha la skum la ki nga rong,
Hangta la ki ban ri ban dup;
Haduh katne ba ki la long,
Ki san ki plung bad ki i lup:
Jingkynud sngewiem-Kyndiang nga iohsngew.

41. Hadien nga tip ba ki ki dei,
Ki khun u Syiem b'la shet shubor ;
Da ka shakri ia Mahadei,
Ia nam u Syiem ban pynsynior :
Ah Nam b'la pyntlor - Kyndiang nga iohsngew

42 Oh ! kumta pleng ! Ko Pukni blei,
Hangne ia jingshisha nga shem ;
U Syiem b'la shah shukor nga dei,
Jingsniew b'la set mynta nga shem :
Jingshisha barieh - Kyndiang nga iohsngew.

43. Naduh hynne kyndiang nga sngew,
Ia jingrwai shem ianot jongki ;
Ngam poi pyrkhat ia ki ban thew,
Ia jingshisha b'la tang da ki :
Ia sur jingshisha - Kyndiang nga iohsngew.

44. Sa shisien pat ko Pukni blei,
Da kumwei pat ngam don ban ong ;
Shihajar nguh ia phi ngan sei,
Ki jingkyrkhu naduh tyllong :
Sur ka jingsngew nguh - Kyndiang nga iohsngew.

45. Nga ngeit ba phin nym sngew elei,
Ko Pukni blei irda ngan ong ;
Mynta nga sngew ba por la dei,
Naduh mynta bad nga kin shong :
Ah sur ba myllung - Kyndiang nga iohsngew.

46. Da jingkmen kein ko Syiem Kynrad,
Sha phi ia ki ba ngan pynphai;
Namar ia ki shen ym pile lad,
Ia Khet jong phi ba kin kam trai:
Ah sur ba kyntiew-Kyndiang nga iohsngew.

47 Khublei ia phi ko pukni blei,
Mynta shipor ngin ia khiad noh;
Ka nong kylliang ba udi ngan sei,
Jingbha jong phi ngan ym kiet noh:
Ah syrdoh jingieit-Kyndiang nga iohsngew.

48. Sha khlaw u Sylem u leit beh bthong,
Pynban l' u bthong ym shym la loh;
Jingpait dohnud ba la pynmong.
Jingleit nyngkong ba la pynloh:
Jingleit b'la jah roh-Kyndiang nga lohsngew.

49. Lem bad ki khun ba la shem pat,
Sha shnong da jingkmen u leit phai;
Tang tip ka hok ka la kyluh that,
Ka Mahadei kaba thymmai:
Ah sur jingkmen bah-Kyndiang nga lohsngew.

50. Nyngkong nongbud ha iing ki poi,
Kloi lan khubor ba bha ban phriang;
Jingleit nyngkong kum b'la la soi,
Hadien jingeh ka nang skhem triang:
Jingkynud bakmen-Sa shisien nga lohsngew.

51. Tlap tang shu poi Sylem u hukum,
la nongshukor ban lynthem maw;
Ynda la ka la teh la khum,
Jingiap poh dor ka la wan shaw:
Ah dur Jinglanot-Nong kylliang k'la loh ot.

52. Ynda la weng tyrut b'la snoh,
Mahadei bad ki khun b'la shem;
Sha iing u Sylem dap jingiaroh
Jingleit d'la jah mynta la shem:
Jingsuk b'la shem pat-Kyndiang nga lohsngew.

53. Jingleit shisha dei jingleit Blei,
Ban dkhat jubor u briew um lah;
Jingmaian Blei ha ka ki shiei,
Tyngkreiñ ki paw khlem don jingkah:
Jingkynud bathiang-Kyndiang nga lohsngew.

54. Ko Pu'n! Blei hikai la nga,
Myns'em sngewlem kum Me ngan loh;
Jingpait b'la mong ban syrtap bha,
Ka Nam, Burom. Jingleit ban loh:
Ah sur bathiang tam-Na Me keiñ nga loh.

LYNNONG-17

BUROM KA RI SOHRA

1. Naduh Khaddar Bongthai-Shaduh ri thor Sylhet,
Ia Nam ka ri Sohra Lei lei ba ngan rym klet ;
Naduh tduh wah Rilang-Mihngi ka wah Kupli,
Akor ka ri Sohra shirta kin kdup kin ri.

2. Ko ri baleit ki blei ba pyw ha snieh pyrthei,
Ia ki longknii longkpa Lyngwiar Pyrkhat Pha sei;
Sawdong pyrthei baler shaphang jongpha ki tip,
Ia nam Lapbah Sohra Junom ha ka kam lip.

3. Shaid Noh Sngithiang ka don khubor ba pher ban ai,
Ka sngi la ka ka doh ha shwa ba kan leit phai;
Jingitynnad mariang kylleng ka lai sa phriang,
Mynsiem thrang um ka sngi ha ka kan sa jah sliang.

4. Kshaid Kalikai ba syier halor ki riat ka ieng,
Jrain Kalikai ka noh ynda shem pap ka shem;
Dei hangne mo?-Jingshem lanot ba la kit noh,
Jingsneng ba kor i'u Khun Khasi na ka la loh.

5. Ma Me pat ko Lum Lawpah jong ka ri Sohra,
Kaei pat me da kwah-Nuksa shuh ban pynbna;
Ki krem pubon ba nglew, jingshai ba pher ki don,
Matti u Blei Nongthaw hangne ruh skhem la shon.

6. Harud wah ba pyngngad jong ka Wah Latara,
Rangbah ba bah ryngwiang-Ryngkat ki thei samla ;
Hangta ki shad ki kmen, hangne ruh kein ki sleh,
Ialade ban pynphuh-Kiwei ban pynkyndeh.

7. Ki jingtrei nam barim hangne kyrhai ngi shem,
Ki kor thang Sylem kynshreng phin shem ha Pomsohmen ;
Riti Jong ki Longshwa Ju-nom pynneh pateng,
Burom la ki b'la lap shirta kin sa lai bteng.

8. Nangthie na thor Sylhet sha ri Khasi ban kiew,
Lyngba ka shnong Sohra ki wan ki laid ki briew ;
Ka shnong jingkhaii ba pawnam mynbarim,
Mynba ki briew hangta kim pat poi ha ka khim

9. Lapbah ba ngi lohi ha kine pat ki por,
Bak-ly bak ki ia pher na ki por ba la tlor ;
Alom Lapbah lapsan bym long ban trei ei ei,
Lait tang ban shong suk beit kynjai ha la rympei.

10. Da bun ki sngi ki ia Ki por ki leit khlem tip,
Namar jingshai ka sngi shipor ha ka ka lip :
Ki lum ki them ba deng jingkynnad mariang,
Por Lylur ki duh pakai jingbhabriew ban pynphriang.

11. Jingphuh jingphleng ba bun jong ka Hima Sohra,
Nga sngew tympang pakai ha kum ki por mynta ;
Ki iing dulan pakl jong ki sylem ki pitsha,
Tang kum syrnglew ki paw ia ngi ban pynshisha.

12. Jumai bah ba itrlem-Balei mo me da kwah ?
Ia shnong ba bat riti Ban pynkylla ta phah ;
Ki lhuh ba bun ki mih sawdong jongka ki paw,
Byllai ki mih ki kshaid-Nongrim parom ban thaw.

13 Ah shnong donnam ia dur tynrai la duh shisha,
Hynrei ka nam jongpha pyrthei kan iei iyang shla ;
Ki khun kynsai ka ri ia Pha kin sa mih pli,
Sawdong ia Pha kin ker "Lyngwiar Pyrkhat" ka Ri.

14. Ka niam ba la duhnoh jong ka Hima Sohra,
Tang kum syrnglew ki long jingshai ban pynthaba ;
Dienjat shisien b'la tuh ha u shyiap jong ka por,
Sh'rta kan sah tyngkrein ynda lap praw la tlor.

15. Rukom thang sylem Sohra-Nuksa ka lai pynbna,
Da akor b'un shimti jingsynshar ka hima ;
Ka phur ka siang ki khreh i'u Sylem tymmen ban iam,
Sha Dwar u Blei b'un poi-jingsuk junom bu'n kam.

LYNNONG-18

U MANIK RAITONG

1. Ko Manik Raitong, khun dapspah ka ri,
Ka pyrthei Khasi la me ka'm klet hi ;
U khun dap shynrang jong ka ri ki biej ;
B'la lehnoh khunswet hangne ha pyrthei:
Jingim ba marwei ba khlem lok khlem jor,
Marwei shu jar jar ha man la ki por;
Kumno mo ki leit ki sngi bad ki snem,
Ha jing'm ba bun tang ki at ki them.

2. Jingim ba jynjar la u ka wan lap,
U khun ka raitong u khun ka shem pap ;
Ban sum d'u 'peiseh ialade mynsngi',
La kum u pukir u iaid im thylli:
Ka jingshem sohsat kat u te ym don,
Na iing tang b'un mih shabar ruh um mon ;
Mynsngi khmat bhabriew na u ka la duh,
Nal' Khadsaw synia mynmiet pat u phuh.

3. Kynjai tang marwei lyngba miet badum,
U Syiem ka Premmiet une shu-rymmuin ;
Ha ka khor ka khriam babha tam u phong,
Ban shem ha pyrthei kham niar ka la long :
Ka sur ba jem jai jong ka sharati,
Kum sur ba wan mih na krem ki puri ;
Katba miet kynjah katta ka nang jlan,
Sur ieit sharati ia u ka synran.

4. Katba ding barhem ha dpei ka iai klang,
Mynsiem u Myllung katta ka nang bang ;
Myllung jingpyrkhat shaphang ka jingim,
Lynti ba un iaid shisha ia ka khim :
Sadhai ia marwei ha ling ia u shong,
Jylliep ia ki khmat katba u dang shong ;
Tang mar kynjat shat kloi iam sha palong,
Hangta jingsyllok barngai kein u shong.

5. Ah sur ba malan u Manik Raltong,
La apot sepsngi ba la wan urlong ;
Klwei ban pyntngen ia u shuh kim lah,
Kein noh tang katto pyrthei la khyllah :
Mynta ka jingkmen la shai ka jingkthang,
Ki lok ha Pyrthei shipor kin pynbang :
Katne jingjynjar nga dei mo ban mad,
Khambha na pyrthei la nga noh pynkhlad.

6. Ka sngi bad u bnai la u ki sakhi,
U Khun ka rangli ki ong uba pli ;
Mynsiem sngewsynei ha u ki pynpaw,
Lad'u briaw um sngew buk kin khih ki maw :
Ja miet bad ja step marjan ki pyndap,
Ba un shu iap ei baroh ki sngew pap ;
Ynda dohnud rben jong u ka la pei,
Baroh jingsngewsih kin mad ha pyrthei.

7. Nangta joit u ieng la ka trei ka ktah,
Mynsngi ha lyngkha la ka kit ka bah ;
Mynstep la dang ngir la dang riew mei 'ab,
La wait prat banep - shadien pat ka trap :
Lyndoi la ja sngi ha tyrpeng u kieng,
Mynsngi b'un khawai iem bad 'er suhsleng ;
Ynda sngi hangtei ka la sdang ban noh,
Sha la i trep bran ba un wan phai noh.

8. Ynda kem long rein ha i'i trep u poi,
La ka shet ka tiew kdom kdom kdom u pynkloi ;
Ynda la dep lut ki kam phar baroh,
Sa ka sharati ka sdang ban kynnoh :
Katba ding barhem ha dpei ka dang meh,
Ka sur ba sngewthlang na u ki mareh ;
Ha trep ba sur pring ban phuh la rympei,
Ki jaiñ kup jaiñ khor ba kordor u sei.

9. Da sur khun Khasi u la sdang pruid phang,
Naduh khun lymboit ka krem ba kyntang ;
Haduh Khraw Jutang pyrthei ka la shai,
Ka sngi ha sahit bneng ka iai phyrnai :
Jingshai i'u khun bynriew b'la ngop ha ka pop,
Ba un pyllait phar ki jingkhum jingsop ;
Kumno Khraw Jutang u wan kumarban,
Ia pop u bynriew khlem don ka jingthan.

10. Katba miet bajlan katta ka nangdier,
Ki sur u Raitong ki laid khlem jingsyier ;
Mano kein ba nang ban dang loh thlah shuh.
Ban sngew sur myllung ka ban ym bit duh :
Bunsien Mahadei u syiem ka duh thlah,
Ia sur u Raitong ban sngap kam ju nglah ;
Ynda na la shnong u Syiem u la jah,
Ia u, Mahadei ka thrang ban ioh pah.

11 Mynsiem thrang Raitong ha ka ka nang klaw,
Kam hun tang ban sngap na ki sur ba riew ;
Mynsngi u Raitong u Khun ba rangli,
Mynmiet Duhalia ka put sharati:
Jar jar na jingthlah thiaw sha ling jongu,
Ban sngap hun mynsiem ia sur ba kyntu ;
Kynsan na thliew rit ia u ka lohi,
Te ngaiñ ka shoh biej ia dur u rangli.

12. Te bak sha ia ling khum khum ka mareh,
Kam tip ia ka miet-mynsiem ka kyndeh ;
Na ka jinglohthlah mynta ka la duh :
Mynsiem ka pisa ia u Em ban duh :
Ia u da kumno shisha ba ngan loh ;
Ban jngi ha jingleit bad u ngam sngewpoh :
Ko lyer ba suhsieng thiaw joit ia nga ñah,
Sh'u Manik Raitong bad u ba ngan sah

13. Tok tok tied jingkhang ha ing ba sur pring,
Katba sur bathiang na u ka dang phriang ;
Manik ba bhabriew ia nga to plie kloi,
Bad phi ba ngan sah-jutang ba ngan sol:
Jylliep u Raitong bad la sharati,
Ei ei khlem patiaw jingud ka bapli ;
Ynda ryndang syiang jong ka la duh bor,
Kynsan jak ka jah ban leh da ka bor.

14. Sawdong ka la laid la ling u Raitong,
Nangno ba kham tor nangta kein ban phrong ;
La kum u nongtuh la spah ban loh rong,
Dohnud u Raitong jubor ban loh khlong :
Khadduh sha ba don ma u ka la pol,
Jingthmu ban pyndep ia u ka pynshoi :
'Nai khadsaw synai ba sap mon ba jwat,
Ha kti Mahadei khadduh u la ngat.

15. Ynda sha Hima u Sylém la wan phai,
Hima ka shong suk ym don jingkhuslai ;
Hapdeng ka jing; man bym lah ban batai,
Kynsan jingsngewsih ba kthang ka shon thai :
U tip ksai jingleit Mahadei la bthat.
Ummat jrup ki jaw - jylliew jingpyrkhat ;
Sakhi kaba shai bym lah shuh kylla,
U khun ba ka bah - na u um dei kpa.

16. Ah nusip sepsngi shano kein phan iam ?
Pyrkhat shuh ngam nang - jah burom ka tam ?
Ia ka khmat jong ka ban pe't nga la nglah,
Pha shet shukor mo ? Baroh ar ngan sliah :
Kloi lan phah kyrwoh sha Myntri baroh,
Ka kam ba mardor ba kwah pyndep noh,
Ban khuid ka tyrut, ka smeh bad ka sang,
Ba loh hiar raibi la ka dei ban khang.

17. Kloi lan tang iohsngew kyrwoh jong u Sylem,
Mar mar khlem pynsiem ki her sha iing sylem ;
Ynda ki Bakhraw baroh ki la poi,
U Sylem na ka Khet te joit u pynkloi :
Hangta u pynpaw ia kam ba mardor,
Shaphang Mahadei bad jingshet shukor ;
U tai bin-ly-bin ia jinglong jongka,
Kam sniew ba ka leh ka la paw mynta.

18. Dorbar tang iohsngew kyntien jong u Sylem,
Shiphang iar ki sngap - Burom jong u Sylem ;
Pa 'iem tang kawei ka bult ngi la shem,
Ia nongleh kam sniew kumno ban loh kem :
Hukum to pynmih kumne hi mynta,
Kylleng h'u sangsot sawdong ban pynbna ;
Ka kam da kumne kan stet kan ryntih,
Kam sniew da kumne khlem pep kan sa mih.

19. Hukum jong u Sylem baroh ki longkpa,
Ban poi sha Dorbar b'u Sylem la pynbna ;
Iwei ruh ban pep iei iei yn nym snah,
La rit ne la khraw baroh dei ban bthah ;
Kawei ka kaitmon bad ki kin iarah,
Na ka jingbishar ha u kin pynshah ;
H'u no ba uta b'un bud u khunlung,
Ka dei ha u kein ba pap ka la pung.

20. Ynda ki la poi baroh kum b'la buh,
Jingmut jong u Sylem ha ki la lathuh :
Hangta ka la bud ka bishar paitbah,
Uwei pa uwei na ki khmat rangbah :
Hynrei jingbishar baroh pynshisha,
Bym don na kita b'la leh kam thala ;
Hangta ki kylli loh don ba dang jah.
Khubor s'hu Raitong ki la kiet ban phah.

21. Baroh l'u Manik ym don ba sngewkhia,
Yn lei kum la u ban da la thlia ;
Te jaid ba u dei uta u rangbah,
Tang ban la hun lang la u ruh to phah :
Da jingbym banse, Raitong u la wan,
Hukum jong u Sylem bym dei ban kuman ;
Ynda ha lympung Manik u lapoi,
Sha u pynban pleng khunlung u pynkloi.

22. Dorbar bah u Sylem te shaw ka sawa,
Jingsniew ba la pung ka la paw mynta ;
U Sylem hangta hi hukum pynjeri,
Thang im ai kan long l'u Raitong bapli :
Ha akher ka sngi jinglap ban sa wan,
Ha ka phur ka siang ka knia bad ka khan ;
Ynda la b'la buh kane ka la mih,
U Manik Raitong u leng trieng khlem khih.

23. La kum u syntiew u ban jyllop noh,
Um don jingkhusiai nusip kum b'la thoh;
Ha ka sngi khadduh jong u ha pyrthei,
Ka riam ba kordor phylla tam u sei :
Ia dur ba bhabriew tang hangne lohi,
Junom kein nangne jingim ba kan jngi ;
Nangne sha pyrthei jong ka jingbymtip,
Sha ki yrta bah kan shai khlem jinglip.

24. Katb'u kiew arted la u lum jingthang,
Ka sur sharati ka iai ud sngewthiang ;
Nadien jong u pat Mahadei u Sylem,
Ka bud thiaw la u khlem jingkyrtiang dien :
Wat la ka jingkis ba khia ka iai ban,
Thiaw thiaw beit shaphrang ka iaid khlem kyllain ;
Jingieit ba shisha bym lah shuh ban khiad,
Ha ki por ba phor jong jingim kum blad.

25. Katba nang kham jan sha jingthang ba ang,
Katta sur bathlang na u ki lai wan ;
Paidbah byllien bah tynghong ki la leng,
Ban khmih la jingjia ka ban sah pateng:
Ban kren shuh kim nang kaei ban sa jia,
Katba ding nang klang kine khlem salia ;
Ha kliar lum ki poi khlem i don jingthait,
Ia ka pap ka sang hangta ka ñ ban sait.

26. Lai sien ki tawiar la la ka jingthang,
Ia sur sharati hangne un sa khang ;
Hangne sur thiang tam u Manik Raitong,
Junom kan lai sah-Borom un lai phong :
Ynda sur khadduh jong u ka la kut,
Sha ka iawar ding u noh thiaw arsut ;
Ia la sharati da khongpong u sieh :
Ka dak ba shynna junom kan sa neh.

27. Hangne kein jingim u Manik ka kut,
Pyrthei jingjynjar tam lah shuh pynthut ;
Sha ri jingbymtip nangne u la jngi,
Sha thwei jingmalan bym lah ban iohi :
Hangne jingmalan jingieit ka la paw,
Jinglap hi kam lah la jingieit ban khlaw ;
Sha pyrthei thymmai met jong ki kin long,
Kawei ka mynsiem - Shirta kan lai long.

28. Lum Manik Raitong sakhi un lai long,
Burom ha pyrthei la u ka pynphong ;
Ai ki khun ka ri khanatang kin tip,
Pateng la Pateng junom kan ym lip :
Sieij shken uba mih hangta da khongpong,
Sakhi la kajuh ka khana un long ;
Junom kat dang sah ka ri ba donnam,
Khana u Manik kylleng kan lai ngam.

29. Katba u dang sah u Lum Raitong,
Jingshai ba maian ha ki khun kan long ;
Jingieit banyila junom ruh kan sah,
Ha ki por bapher ka jingim kan ktah :
Ko Manik Raitong to wan sa shisien,
Je jar jinghikai kordor ba ngan sien ;
To rung sa shisien ha ki khun ka ri,
Ban wan seng thymmai riti-khun Khasi.

LYNNONG - 19

KO KREM MARAI

1. Hapdeng ki mawramsong kynshreng,
Ka Krem Marai hangne ka leng ;
Nongrim baskhem Hima Shyllong,
Ka dei ha pha ba la pynshong ;
Lyngba jongpha ka Khun u Blei,
Ia ka ha pneh mariang la sei ;
Ah jingmalan bym lah shem trai,
Ha u Longshwa Riti ban ai :
Jar jar ha jingkynoi ka por,
Ia ka, riewstad ki da kheiñ kor ;
Ah jingmalan ba phylla tam,
Dei hangne kein ba la pynkham.

2. Mynwei mynba pha dang thylli,
Mano la pha ba la wan i ;
Kynthuit pha leng ym don ba peit,
Shajan jong pha kim mon ban leit ;
Da khlaw ba rben ia pha la sop,
Ban peit shisha la i lap op ;
Pynban la pha u Blei u jied,
B'u khun Khasi sha pha un khmied :
Katba nangiaid ki sngi ki snem,
Ia jingshisha ki kwah ban shem ;
B'la shon b'la shtah ha pneh mariang,
Da kti u Blei b'la pynskhem triang.

3. Kumno ka khuñ u 'Lei Shyllong,
Hangne pynban ka wan ban shong,
Marwei hangne ka shong ka sah.
Kamram ban leh kumba la phah ;
'Ka Pah Syntiew' la ka la khot,
Namar Syntiew la ka la khot
Tang kum ka dak ba paw shabar,
Ka ban pynskhem ka kem ka lar :
Ba Pah Syntiew kan sa jia long,
Ka Blei Longsylem Hima Shyllong ;
Burom ma ka, ka dei ban ioh,
Naduh ba adang kumba la thoh.

4. Da ki snem mo jar jar pha ngen,
Ha krem Marai ban shong rieh tngen ;
Ha ki dak em - Ka Krem ka paw,
Ki Aimari b'la thaw d'u maw ;
Ki maw jymbuin ryngkat ki paw,
Ki b'la thmu khnang ba yn pynpaw ;
Ka khun Mariang shisha ka dei.
Mamar na pneh mariang la sei :
Jingbuh jingsat ha krem b'la paw,
Na ka la jingshisha ban khiaw ;
Wat la mynta ki dak la dam,
Jingshisha te junom kin kam.

5. Ynda ka por ban paw pyrthei,
Da jingphylla Kynrad u sei ;
Khynnah ba dang sharai masi,
Kyndit la ka ki la iohi ;
Bran bran sha shnong ki leit pyrta,
Ha ki rangbah shaphang jongka ;
Hangtei ha Krem Marai ngi i,
Kawei ka briew ba kum puri :
Tip jingshisha ne dei ka rngai,
la ka mynta ngim nang batai ;
Namar tang liak ngi i la ka,
Khru khru sha shong ngi her ruma.

6. Baroh ka shnong ka la shalong,
Kaei kane khynnah ki ong ;
Tymmen u san ki dum buit jiang,
Kaei ban mut shuh te kim nang ;
Ban rai um dum mot mot kim kwah,
Sha krem Marai ka rai ki rah ;
Hangta jingshisha ba kin wad,
Lada lynti ka plie ka lad :
Baroh ryntih bad rit bad san,
Sha krem Marai ki her bran bren ;
Haphang ki khynnah ap masi,
Sha krem Marai ki lam lynti.

7. Ka sngi ha shuwa ba kan leit noh,
Ha lum Marai k'la poi baroh ;
Sor sor sha krem ba don ma ka,
Ki par suki ioh ba kan ma ;

Liak tang lohi ia ki ka phet,
Shta ia ka krem ka rung pynstet ;
Baroh hangta ki ia lohi,
Ia kaei bi'a iathuh ha ki :
Ah jingbhabriew baroh ki ong,
Kum puri biei te ka ia long ;
Mynno ka wan hangne ban shong,
Ym don uwei ba lah ban ong.

8. Nangta sa jingpyrkhat ka wan,
Kumno shabar ia ka ban ten ;
U Myiliemngap khadduh u shem,
Ka buit ban khring ia ka na krem ;
Da ki syntiew ia ka u riam,
Khadduh ia ka u loh ban piam ;
Sha shnong ia ka u leit ban iam,
Ia kane ka briew b'u ia tam ;
Baroh ka shnong ka ia khynwin,
Kumno ia ka ngin jer ngin sin :
"Ka Pah Syntiew" ia ka yn khot.
Baroh ia ka ki mon ban khot.

9. Jaka ban shong ia ka ngin ai,
Jaka kyrpang bad ba kynsai ;
Hangne shipor kan shong kan sah,
Riti hangne ban sdang wan shtah ;
U Myiliemngap ia ka un ri,
Kyntang ia ka ha iing ha bri ;
Ynda ka por jong ka ia dei,
To ai shabar kan mih pyrthei :
Ia Rangsamia kynsai kan wad,
Shipor ha thwei jingleit ban mad ;
Ynda symbai ba bha k'ia sei,
Ngan nai shuh ban sah ha pyrthei.

10. Ynda jingthmu kumba ia tang,
Dohnud ba bun ka ia pynpang ;
Kyndit kyndit kawei ka sngi.
Khynnah ap maai biang ki i ;
Sa shisien pat sha krem Marai,
Ka Pah Syntiew ka ia leit phai ;
Hangta juhom kan shong rieh tngen,
Ha krem kyntang ha krem ba tngen:

Sa shisien pat ka shong ka khih,
Baiei na iing kyndit ka mih ;
Kim bna jingthmu ba sha lyndet,
Ia jingmaian ba eh ban thwet.

11. Ah sngew mai biei ki khun bapli,
B'la sah khun swet b'la sah rangli ;
Kongor ban pynsau pynrangbah,
Hangne ha pyrthei u da kwah ;
Ynda khun Biei ki la san bha,
Ryngkat bad jingstad ba paka ;
Suki ha ki Khet Sylem ki si,
Hima Shyllong ban seng tynrai :
Nongrim baskhem Hima ki seng,
Ka suit ka shor ki da pynleng ;
Ha ior Nongrim kaba paka,
Hima Shillong ia wan ban kha.

12. I'u khun shynrang ki la pynlong,
Ka Khet u Sylem ba un ioh phong,
I'i khun Kynthei ki pynkyntang,
Ka sad sunon ban ium ban lang ;
Nangta Riti Hima Shillong,
Longshwa ha ki u la pynlong ;
Ka it Hima ruh ka la sdang,
Niam bad Rukom ki sdang niewtang :
Suki ka mih ka shad ka kmen,
Kynthei shynrang ban pynmyilen ;
Ba la hikai ka Pah Syntiew,
Nuksa ban bud u khun bynriew.

13. Nangta ka knia ka khriam ki ai,
H'u Trai Kynrad u Trai Nongthaw ;
Sa h'u Thaw-lang bad ka iawbei,
Lem bad i'u Biei Longsylem b'ia sei ;
Ynda bynta Soh sylem ia wai,
Hima pyllun ka knia ki ai ;
Ban teh syrdoh hima ba iar,
Dei khadar sla ba la pynpar :
Ah jingmaian ba kum kata,
B'ia pynskhem ha ki khadar sla ;
Ryngkat ka kmen u khun hima,
Jingstad barim ban paw shynna.

14. Kyndit la mih ki riew thombor,
Hima Shyllong ki la pyntlor ;
Ar bynta mo la ka la phiah,
Namar jingmong bym leh pynkhiah ;
Jingsuk da kumne pat la wan,
Ai ar hima kin nang la san ;
Ban teh syrdoh sa shsien pat,
Kumne kan long ngim nang pyrkhat :
Da kumne mo la ar hima,
Mylliem Nongkrem u la bynta ;
Kawei jingstad pyrthei ban ni,
Kawei ka kam jingstad tynrai.

15. Naduh b'la phiah la ki ariiang,
Maw niam barim baroh la phriang ;
Hima Nongkrem thymmai ka seng,
Ia niam Hima kaba kynsai ;
Ka Pomblang Sylem la ka ki ong,
Niam bad Dustur ba la teh song ;
I'u Sylem bad raiot la song lang,
B'la iai pynpaw ha seng Pomblang :
Hangne ka jingthylli ka paw,
Khlem jingkheiñ poh barit ne khraw ;
Baroh da jingtylli ki ieng,
Ritl Longshwa ban nang iai bteng.

16. Iathuh ha nga ko krem Metai,
Dang don shuh shuh ba phan wan ai !
Haior jongpha b'la seng hima,
Ryngkat ka kmen bad jingsngewbha ;
Ka phur ka slang i'u Sylem ki lam,
Ha im ha iap ha man ki kam ;
'Iar Krad lyntl ki da pyniiem,
Haba ki leit on thang i,u Sylem :
Kumjuh haba ki ring Kongngor,
Basan Hima ki bat ka bor ;
Ki kam baroh da jingryntih,
Haior jongka khlaid ki khih

17. Haba u Sylem u la iap noh,
Kioi lan nongmihpli ki pynioh ;
Khnang ba kan beit ka kam Hima,
Khnang ba kan beit ka tim ka kñia ;

Ynda nongmih bujli la shem,
Bakhraw la u kin sa pynskhem ;
Nangta sh'u ralot ki leit shem,
Ki sur lam briew nangta ki tem :
Nangta ki khreh ban thang la u,
Sha Dwar u Blei ban lam la u ;
Khadduh haduh u lum jingthang,
Ralot ban nguh Sylem ki wan khnang.

18. Ynda ralot ki la leit phai.
Bad sngi kam lah shuh ban pynshai ;
Nangta ki shyleng kyntang ki wad,
Ban leit pynphai sha ka Sylem Sad ;
Nangta ki on ban thep Mawbah,
Ha kajuh hi ka sngi ki kweh ;
Kumba ki mih na krem Marai,
Kylla dien trai sha ka ki phai :
Kyntang ha krem Marai ki buh,
la shyleng ki sylem ki bym don shuh ;
Na khmat u briew la ka yn tap,
Shirta la jingmalan ban lap.

19. Ko krem Marai ko krem kyntang,
la Pha nga thrang ban pynkyntang ;
Kumba la thmu naduh barim,
Kyrteng jong Pha junom kan im ;
Katba shaphrang ka ri ka laid,
Shaphang jong Pha kin kren khlem thait ;
Ritl donnam na pha la mih,
Halor jongki junom ngin khih :
Katba dangsah u Hynñiew Skum,
Jingstad na Pha kin wad kin lum ;
Prthei sha Pha jingshai kyrpang,
Na Pha shirta bynriew un thrang.

20. Khadduh la Pha ko krem Marai.
Kyrteng to im ban ai jingshai ;
I' u khun ka Ri b'la shah phyrnop,
Da 'er lwtung bad ba lap op;
To ai ka jingiwbih jong Pha,
Kylleng sawdong pyrthei kan pra ;
Naduh Rilang haduh Kupli,
Burom jong Pha ba kiñ lehi :

Buk sa shisien kin khih ki maw,
Na Pha Jingstad ba kin nang khlaw ;
Ynda Jingstad na ka yn loh,
Ia nam Jong Pha kin tip baroh.

LYNNONG-20

NA PNEH U LUM SHYLLONG

1. Katba nga dang shong ha kl'ar Lum Shy long,
Kyndit ka thymmei u barim nga khlong ;
Tympang ban kynmaw ki por b'la leit roh,
Mynba la pyrthei u Blei u wan jngoh ;
Jingsdang u bynriew na u Hynniew Trep,
Na bneng ban wan hiar ha pyrthei ban rep ;
Mynba dang kynsai u symbai u rnai,
Ka rep bad ka riang u briew dang kynsai ;
Jingthung ha alom ba Pher ki la mih,
Ha ki saw alom ba pher ki la ih ;
U slap ba nyngkong u slap ba khadduh,
Ha ki por ba biang u wan um ju duh ;
Mynba jingbhabriew mariang kam pat biad,
Jingstad ba shisha kam pat duh jingmad ;
Jingsuk ba nyngkong u briew u la loh,
Mynba jingshisha h'u briew ka dang snoh :
Ynda juban la'k ka la kyllon kram,
Ma Me Lum Shyllong ba Me kumarban :
Sawdong jong Me keiñ shirta kin la khih,
Ha pneh jong Me ruh shirta kin la krih.

2. Jingsuk mynkata bym lah ban batai,
U briew bad u Blei ki dang la shongkai ;
Dei tang jingshukor jong u riew apthap,
Ba la jingkieng ksiar u la loh ban dkhat ;
Naduh juban lak ka la khyllem noh,
Bynriew u la dei jynjar ba un loh,
Ban khiem mih um syep jingim un ym loh,
Kan ban jingkordit kumta kum b'la thoh ;
Kat kumba la tang, ym don ba lah lait,
Sohkhliang b'la sah dak junom ym lah sait :
Naduh ba la dkut u dieng Sohpet Bneng,
Bynriew u la pol ha lyngngoh tyngheng ;

Ha ka rep ka riang bad ka puh ka daiñ,
Kumno ba kin leh kumno ba kin sa'ñ :
Nangne ba ki sdang ban wan buhai shnong,
Lynti sha pyrthei nangne ki la prong ;
Ynda u bynriew u la roi la iar,
Nangne keiñ u phriang sha kylleng ban par.

3. Na pneh jong Me keiñ Ah ko Lum Shyllong,
B'la mih khanatang bad bun ki parom ;
Te katba ka briew ka dang kylla stong,
Kyndit jingsuh khun ha ka ka la long ;
Ha ka jingshisha kam pat da dap bnai,
Kumta jingkhalor k'la jia kum ka rngai ;
Ha ka jingkynjah jong ka por phai sngi,
Hangta shuh kam nang ban leh kaba pli ;
Ka tang mar la kha ita i khun 'lor,
D'u stong ka la tap hangta hi halor ;
Nangta sha la ling ka la leit phai noh,
Ryngkat jingsngewsih la ka kam lehnoh ;
Ynda ha la ling mynmiet ka la poi,
Na ka jinglohthiah hangta ka la phoi ;
Shi ban ka pyrkhat la la i khun 'lor,
Shi khep la u stong ba loh u dier por.

4. Tang mar la kynih u l'ar ba nyngkong,
Na jingthiah ka khie ban sdang pat ka thong ;
Kat ban sa kynih u syiar sa shisien,
Ia la jingdonkam k'ia buh ha rynien ;
Ynda sa shisien u syiar u kynih,
Na ing sha lyngkha bran bran ka la mih ;
Katba ka hang laid marwai ha lynti,
Marwei ka pyrkhat la jinglong rangli ;
Haba ka la poi ha la ka lyngkha,
Jingtrei ba ka sya ka la dep lypa ;
Hangta jinglyngngoh, kam nang shuh ban trei,
Mano b'la isnei ia nga ka kynthei ?
Haba jingpyrkhat ba bun ki la kut,
Te joit ka la leng ban sdang kum b'la mut.

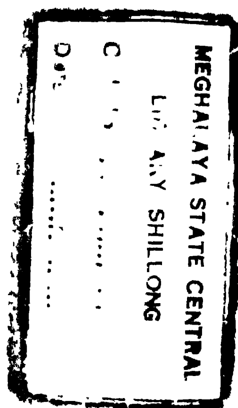
5. Kumta phang thymmai mynta ka la sdang.
Ryngkat jingpyr hat kaba angew tympang ;
Kane baroh dei ka jingleh u Blei,
Ngan nai shuh pyrkhat loh por kan sepei ;

Ngan sdang la jingtrei kum ba nga la mut,
Pynban la kata kam lah ban pynkut ;
Ynda sngi la sep sha ling ka leit phai,
Bynta bym pat dep ngan trei pat la shai ;
Pynban ka la shem kane ruh ka khep,
Jingtrei ba ka mang baroh la pyndep ;
Hangta de shuh shuh lyngngoh ka la wan,
Uei keiñ une uba smat ban wan!
Ia nga ka rangli u wan ban sngewlem,
La sylt te na lum ngan ap ba ngan shem.

6. Ynda ka janmiet ka 'la nang kham jan,
Ha ka artylli jinglaleh ki wan ;
Khadduh ka la rai kumba ka la khan.
To long katba long ngan leh kum o'la mang ;
Haba ia jingshai la shim noh na pyrthei,
Haba kham kyndong ka la shong marwei ;
Katba la pyrthei ka miet ka kynoi,
Pynban jingshohthlah na ka, ka la phoi ;
Katba miet synia katta ka nang dier,
Mynslem jongka ruh ka la nang kham syier ;
Pynban jingapmiet kam long lehnohei,
Kumba ka la thrang kumta khlem sepei.

7. Kyndit ha ka por ba shiteng synia,
La kum u jumai la sngew lingsawa ;
Sawdong ka la khmih da ka jingsngewphieng,
Namar ba la ka la kem ka jingtieng ;
Hadien sa shipor pynban k'la lohi,
I'u wei u khynnah uba i tipangi ;
Uba la mih noh nangta na jaka,
Ha kaba la tep I'i khun ba k'la kha ;
U tang mar la mih nangta na ramew,
Buk bak u la trei khlem i don jingsngew ;
Mynta ka la tip la ka jingshisha,
Ba dei une pleng b'la larap la ka ;
Hangta jingpyrkhat bashlur ka la wan,
Iano keiñ ngan tieng ? - U dei uba jan.

8. Ynda la ki kam baroh la jan dep,
Ta bluit na kyndong, sha u ban leit phet :
"Ko Khun kalar kynrad - Ko Khun dep shynrang,
Pleng dei me phi mo ? b'la wan i kyrpang ;

Baroh shikatta nga shu sngew pisa,
Namar ba ngam tip la ka jingshisha ;
Ale seh ko Khun, to wan noh bad nga,
Khnang ba ngan loh lait noh na ki jingma ;
Baroh shikatta kane ka rangli,
Tang ka jingjynjar ka mad man ka sngi"
Nangta sa u khun ha ka u jubab :
"Juban lak te mei, mynta ai kan sah,
Hapdeng ka jongphi bad nga ba ngin shah,
Ia ka jingkyntang jong kane ka por,
Junom ka pyrthei ia ka kan khein kor ;
Mynta sha pyrthei nan wan ngam lah shuh,
Namar ba Ramew Shy'long um tit duh ;
Kylleng ka pyrthei - ngan iaid khlem sangeh,
Kamram b'la pynkham ia nga ba ngan leh ;
Hima Ri Khasi - Nongrim ba ngan shna,
Ko Ri Laiphew Sylem bad Khadar Batsha ;
Ha ka met te mei, kham eh ngin la shem,
Hynrei ha mynsiem ia phi ngan thung sylem".
Nangta jingkyrkhu khadduh u la ai,
"Lada shem jynjar sha Nga beit to phai ;
Ne ha jingshem bha, ia nga wat nym klet,
Tang ba ngan loh tip la bha ne la sep ;
Ia phi jingkyrkhu ngan pashat kylliang,
Ki lad ki lynti kyrhai ba ngan siang ;
Junom ha Ramew shirta ngan shongduh.
Hangta sngi bad miet baroh kim duh shuh".

9. Hangne jingshisha ba skhem ba ngi shem,
Ka hok uba rim junom kam khyllem ;
Ha man la u snem ka ud ka leit nam,
Ka jait Myllliemngap ia u ka pynkham ;
La long katba long, la jia katba jia,
Ka knia blang bad syiar ban ai kim salia ;
Kumba la ia tang bad u 'Lei Shyllong,
Juban kum b'la khlei junom kan iai long.

10. Ha pneh ka jong Me - Ah ko Lum Shyllong,
Ia ka Pah Syntiew ba Me la pynshong ;
Ha ka jingmalan bym lah ban sngewthuh,
Mynno ha Marai la ka la wan buh :
Ynda sha pyrthei la ka la wan sei,
Ka it ka synshar ban wan buh thymmai,
Ka nguh bad ka dem i'u Blei ruh ban ai ;

Nangne ka niam Syiem ka sdang ha pyrthei,
Riti ba kynsai nangne ruh la sei ;
Ryngkat bad ka kmen ryngkat ka sngewbha,
Hima shityllup la syrdoh ha ka ;
Nangno sha kine jingstad ki wan mih?
Na pneh jongme kein - Ko Lum Lum Shillong.

11\. Nalor ka seng niam bad ka seng hima,
Na pneh jong Me ruh um kynsai ai pra ;
Ki khyndai um dih ki khyndai um tong,
Ia u khun bynriew jingtngen ban pynlong ,
Umiew bad Umngot, Um Khen bad Um Tiieng,
Ki dei khun jong Me ba khiem jingsheptieng ;
Nangta, Phud Shyllong bad ka Um Jasai,
Ia Me kein shirta Burom ba kin ai ;
Kumjuh Um Rynthong bad ka um Risa,
Sharing Lum Shillong ban pynsngew tngen bha ;
Khadduh Um Shyrpi na Me kein ka mih,
Ia bynriew ba bun ban wan ai um dih ;
Ki dei kine keiñ ki khyndai um dih ,
Na pneh Lum Shyllong baroh ki la mih.

12\. Mynba Lapalang shane u wan kiew,
Dei ha pneh jong Ma b'la jop la jingsniew ;
U mut ban iuh roit la u khun Khasi,
Pynban, u la ngát ha ka ktl jongki ;
Ha nam 'Lei Shyllong ka ri ka la leng,
Mynsiem jingleit ri junom ba kan deng ;
Kat ki b'la ioh mad la khyndai um dih,
Namar la ka ri da lei lei kim khih.

13 Mynwei nga kynmaw ba u Lei Shyllong,
Balei i'u bynriew u wad phoi wad dong ;
Haba la u briew u lehnoh syndet,
Haduh ba bynriew um tip shuh ka let ;
Ia Hima Shyllong la hap phiah ariiang.
Hapdeng ki Nongkrem bad ki Nong Myllíem ;
Naduh i barit la hap phiah ariiang.
Hima kaba iar tukre ka la phriang ;
Ia dak ba shynna jong ka jingialeh,
Tyngkreiñ ka dang paw hangtai ha Nongkseh,

14. Ynda sa shisien la Me ki leit nam,
Me sngap ia jingud u briew uba kam ;
Hima ban syrdoh sa shisien mem lah,
Hynrei ia Riti Me dang lai pynsah ;
Jingshai ha kawei na kine Me ai,
Jingstad uba rim ba kan bud tynrai ;
Nangta maw nongrim thymmai Me wan seng'
Ia Hima Khyrim bad u Syiem Nongkrem ;
Hangne nam jongme - Ah ko 'Lei Shyllong,
Ia Me ka burom ba ki la pynphong ;
Ha Me te junom shirta ngin ia snoh,
Ia pneh ba kyntang jong Me ngin iaroh.

15. Hangta ka niam rim ka Hima Shyllong,
Kam lah shuh ban khie ka la duh dyngkhong ;
Hima Khyrim pat sa shisien ka seng,
Ia ka phur ka siang ryngkat bad jingkmen ;
Ha man la u snem jingknia ki pynliem,
Hau 'Lei Shyllong bad ka 'Lei Long-Syiem ;
Kane ka bynta - ki syiem ki pyndep,
Ban skhem ka long syiem ha man la ki khep ;
Nangta bud ki khun, ki hajar ki shnat;
Ha ki Khadar sla ki la don ryngkat;
Hangno jingtylli ka hima la bat,
Ryngkat bad ka niam, ka nguh bad ka shat;
Hadien sa jingkmen jingshad ba sngewbha,
Jong ki Rangsamla bad ki Thei samla ;
Ryngkat bad ka ksing ryngkat bad ka dhah,
Mynsiem u paidbah baroh ba kan ktah ;
Ynda la padiah baroh shiphew ksing,
Ar-phew-hynniew skit na ki ding kynding ;
Nangta Tangmuri ba kyriah khiem thait,
Hangta lut ki kiet mynsiem ba-lathait ;
Nangno ki jingstad kat kine ki wan,
Dei na pneh jong Me - Ko ium ba donnam.

16. Nangta shuh ki mih ki rong tamasa,
Ha ka Reid Nongkrem nyngkong ba la kha ;
Ha ka don ryngkat ka kmen bad ka sngewbha,
Iarong kiba pher ki kyntoit ki shna ;
Kumta ha ka sngi kumba la iabuh,
Ha ka iew Pynsing ki ju iakynduh ;

Katba ki iarong na kynteit ki wan,
Ryngkat jinghynhoi jingrisa ban tan ;
Khadduh ha Lympung jong ka iew Pynsing,
Ryngkat bad ka bom ryngkat bad ka ksing ;
Iarong ba iapher iapher ki ia shna,
Ha dur ba bunjaid bad i thamula ;
Mynsiem jingieit shnong hangne ia pynpaw,
To iong katba long - jingieit ka nang khraw.

17. Haba jingtyllli ha shnong ka skhem bha,
Ym don jingbishni ym don ki jingma ;
Da ka jingryntih ka shnong ka nangsan,
Barit bad basan khlem don jingiathan ;
Nangne ka sa mih sa ka ia beh khlat,
Ryntih ki ia ieh ia shit ne ia khriat ;
Namar ia kane ka kam kaba ma,
Ban khlem jingryntih ym bit ieh thala ;
Lada ki pyrshah khlem pep kin sa iap,
Ha ka jingbeh khlat uwei iah ban iap ;
Hangne jingtyllli ba shisha ngi i,
Ha ka duh ne ioh ngi iah ban iohi.

18. Ynda na rympei ia sngew dap pura,
Ban mih shabar ruh ki sngew ia biang bha ;
Kumta ia kawei ka raid ki ju phah,
Ban ieit kop ia siat ia kat kiba kwah ;
U long ne u Saw, ha ki kam ju pher,
Lada ha jingkam kam don dak ba pher ;
Naduh ka kynta ba ki pynbeit sngi,
Ha ktien ha jingmut ki ia ia kam hi ;
Tang ialt i kyntien tangkat i thyrnia,
Ki kam iypa jingjop h'u ba ieng ka nia ;
Ha ka jingiasiat ka hok ka bud thop,
Ym dei ka jingpnah u briew kaba jop ;
U khnam da iei iei um poi ha u skum,
Lada ka jingkam kam long kum b'ia pung ;
Hangne ruh ngi i jingstad Khun Khasi,
B'ia mih na ka pneh jong u Lum ka Ri.

PRINTED AT
RILUM PRESS
MAWKHAR MAIN ROAD, SHILLONG-793001.